

محمدسعید ایزدی

وزارت راه و شهرسازی در تلاش است با طرح دستور کار شهری جدید، سیاست نوینی را برای خروج از بحران‌های موجود در عرصه توسعه شهری و ارتقا کیفیت حیات شهری در همه ابعاد آن رقم زند. در این سیاست، مجموعه ای از راه‌حل‌ها برای تحقق مفهوم شهر خوب هم راستا با مفاهیم ایران شهری، با توجه به تفاوت‌های موجود بین شهرها در ابعاد مختلف اعم از مقیاس، نقش و کارکرد، ظرفیت‌های توسعه و ویژگی‌های خاص بومی، مطرح می‌گردند. وزارت راه و شهرسازی همچنین می‌کوشد تا با ایجاد فضای همیاری و مشارکت، در جهت تحقق دستور کار شهری جدید و تعریف رویکردها و تدقیق اصول و راهبردهای آن که بی‌شک در گرو همفکری و همکاری تمامی اندیشمندان، متخصصان و حرفه‌مندان است، کیفیت بخشی به زندگی شهری را به یک خواست عمومی تبدیل و در راستای تحقق آن گام بردارد. ضرورت جستجوی راهکارهای خلاق، کارآمد و عملیاتی جهت فرهنگ‌سازی و نهادینه کردن مفهوم کیفیت به‌ویژه در عرصه زندگی شهری و فرهنگ شهروندی و نقش دولت در فراهم کردن زمینه‌ها و ابزارهای لازم جهت ارتقاء کیفیت برنامه‌ها و مأموریت‌های محوله، شرکت عمران و بهسازی شهری ایران را بر آن داشته تا رویدادی تحت عنوان جایزه ملی جستار کیفیت در تجربه‌های بازآفرینی شهری را برنامه‌ریزی و ارائه نماید. در این فرایند، ضمن تدوین شاخص‌های کیفی در ارزیابی مجموعه عاملان دخیل و آثار به‌جامانده از اقدامات آنان، تلاش می‌شود با معرفی آثار برتر بتوان این شاخص‌ها را نزد جامعه حرفه‌ای و سایر نقش‌آفرینان عرصه بازآفرینی شهری نهادینه کرد. بدون شک در تمام مراحل این رویداد اهمیت مشارکت و همراهی همه این نقش‌آفرینان مد نظر قرار گرفته و مورد انتظار خواهد بود. این شماره نشریه هفت‌شهر به معرفی آثار و دست‌یافته‌های حاصل از اجرای اولین دوره از این رویداد اختصاص داده شده است. امید است با تداوم این برنامه بتوان ضرورت توجه به مفهوم کیفیت را نزد جامعه حرفه‌ای، دانشگاهیان و مدیران شهری کشور نهادینه کرد. دریافت نقطه نظرات ارزشمند شما در این خصوص، یاری‌گر تداوم و تکامل این راه خواهد بود.

محدوده‌های وسیعی از شهرهای کشور به‌ویژه در کلان‌شهرها و شهرهای بزرگ با معضل نابسامانی کالبدی (ناپایداری و افت شدید کیفیت محیطی)، فقر شهری (فقر درآمدی، آموزش، سواد، بهداشت، امنیت و ایمنی ساکنان، آسیب‌پذیری محیط و کمبود خدمات و ناکارآمدی زیرساخت‌ها)، بحران هویت و افت منزلت اجتماعی و تنزل ارزش اقتصادی و خروج از عرصه رقابت با سایر نقاط شهری روبه‌رو هستند. محدوده‌ها و محله‌های نابسامان واقع در عرصه‌های تاریخی شهرها با وسعتی بالغ بر ۱۵ هزار هکتار در ۱۶۸ شهر، محدوده‌ها و محله‌های نابسامان واقع در بافت پیرامونی مراکز شهری در عرصه میانی بافت با مساحتی بالغ بر ۶۱ هزار هکتار در ۴۹۵ شهر و سکونتگاه‌های غیررسمی که با عناوینی همچون حاشیه‌نشین، فرودست و زاغه‌نشین نیز شناخته می‌شوند و محدوده‌هایی وسیع بالغ بر ۵۵ هزار هکتار را در ۹۱ شهر مورد مطالعه دربر گرفته‌اند، از مهم‌ترین محدوده‌های هدف در برنامه‌های بازآفرینی شهری به حساب می‌آیند. ابعاد کمی و وسعت این محدوده‌ها از یک‌سو و مسایل پیچیده اقتصادی و اجتماعی این عرصه از سوی دیگر، ما را بر آن می‌دارد تا با نگاه ویژه‌ای برنامه‌های خود را ارائه و به اجرا ببریم. در طی سه دهه گذشته، دولت و شهرداری‌ها اقدامات و برنامه‌های متعدد بهسازی و نوسازی شهری را به اجرا برده‌اند. علی‌رغم تلاش‌های بعمل آمده، روند افت منزلت مکانی - کارکردی و اجتماعی این مناطق کاهش نیافته و در برخی موارد سرعت تنزل کیفیت از اقدامات بهسازی و نوسازی پیشی گرفته است. در برخی اقدامات نیز به دلیل عدم توجه به ساختارهای موجود، احترام به زمینه و دخیل کردن ساکنان این مناطق در فرآیند بهسازی و نوسازی، دچار ناکارآمدی‌ها و ساخت‌وسازهای غیرکیفی هستیم. در برخی تجارب اعم از مداخلات مستقیم و یا مشارکتی با بخش خصوصی و یا حتی اقدامات بهسازی و نوسازی صورت گرفته به‌ویژه در عرصه محلات توسط مردم، شاهد ساخت‌وسازهایی ناهماهنگ و ناموزون هستیم. برای مواجهه با این معضل بزرگ، ضروری است به ابعاد کیفی اقدامات توجه جدی شود.